

بسمه تعالی

دیکته شب سوم دبستان

بر اساس معیارهای ارزش یابی کیفی توصیفی

مورد تایید دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی وزارت آموزش و پرورش

ناشر: انتشارات فرای علم

عنوان کتاب: دیکته شب سوم دبستان

بر اساس معیارهای ارزش یابی کیفی توصیفی

با نظر کارشناسی: دکتر محمد رضا سنگری

مؤلف: داریوش هفت برادران

صفحه آرای: زهرا نوری

اجرای جلد: پرهام هفت برادران

لیتوگرافی: میناتور

چاپخانه و صحافی: چاپ منصور

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴ (سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴)

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۸۰-۰۶-۵

ISBN: 978-600-7280-06-5

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

نشانی: تهران- خیابان جمالزاده جنوبی - نبش دیلمان - پلاک ۹۶

واحد ۲

تلفن ناشر: ۶۶۹۴۳۴۸۱ (خط ۵) ۰۹۱۲ ۳۸۶۵۱۲۱

تلفن مرکز پخش: مرکز توزیع کتاب ندای مدرسه

۶۶۴۹۴۰۴۰ (خط ۵)

این کتاب تاکنون چهار نوبت توسط ناشران قبل چاپ شده است.

سرشناسه: هفت برادران، داریوش، ۱۳۵۴

عنوان و نام پدیدآور: دیکته شب سوم دبستان

بر اساس معیارهای ارزشیابی کیفی توصیفی /

مؤلف داریوش هفت برادران؛

با نظر کارشناسی محمد رضا سنگری.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات فرای علم، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۸۰ ص. مصور (بخشی رنگی)،

جدول (بخش رنگی).

شابک: ۴۰۰۰ ریال ۵-۶-۷۲۸۰-۰۶-۹۷۸-۶۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: چاپ قبلی: موسسه علم و اندیشه پایدار،

موضوع: فارسی - رسم الخط و املاء -

آزمون ها و تمرین ها (ابتدایی)

موضوع: فارسی - رسم الخط و املاء -

راهنمای آموزشی (ابتدایی)

شناسه افزوده: سنگری، محمد رضا، ۱۳۳۳ -

رده بندی کنگره: ۹۴ ۱۳۹۴ ۷۴ ۳۰۶۰/۲۲ LB

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۰۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۲۱۳۱۵

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

این کتاب را نیز مانند کتاب دیکته شب اول و دوم دبستان، هدیه می‌کنم به کودکانی که سینه‌ی پرمهرشان
آکنده است از مهر پدر و مادری آسمانی. کودکانی که غرق شدن در چشمان زیبایشان، شناور شدن در
لطف و موهبت پروردگار است و گرفتن دستان مهربانشان نردبانی است برای رسیدن به خدا.

بسمه تعالی

دیکته یا املا تلاشی است که فرد برای درست و خوانانویسی انجام می‌دهد. در شیوه‌ی جدید املانویسی علاوه
بر درست‌نویسی، تأکید بر نوشتن خلاق نیز از جمله مسایلی است که مورد توجه قرار می‌گیرد و در حقیقت
به متنی می‌توان متن املا گفت که در آن درست‌نویسی، خوانا و زیبانویسی و درک صحیح کلمه در متن
مورد توجه قرار گرفته باشد. دانش‌آموز پس از فراگیری صداها و نمادهای نوشتاری و کسب مهارت‌های اولیه
زبان‌آموزی (خوب‌دیدن، خوب گوش دادن، خوب سخن گفتن و مهارت در خواندن) سعی در این دارد تا شنیده‌ها،
خوانده‌ها، گفته‌ها و عقایدش را به علایم نوشتاری تبدیل کند تا فهم آن برای دیگران میسر شود. در شیوه‌ی جدید،
املا تنها با املا نوشتن دانش‌آموز تحقق نمی‌یابد، بلکه املاگویی دانش‌آموز نیز نوعی املاست. وقتی دانش‌آموز
به پدر و مادرش املا می‌گوید و آن را تصحیح می‌کند گویی خودش املا نوشته است.

باید توجه داشت که دست‌نوشته‌ی یک دانش‌آموز به حق، تولید و خلق اثر توسط یک فراگیرنده‌ی زبان است.
حال با در نظر گرفتن این موضوع از این پس نوع نگاه و برخورد ما با دانش‌آموز به شکلی متفاوت خواهد بود
چرا که او دیگر فردی است که با تکیه بر خلاقیت و استفاده از آموخته‌هایش سعی در تولید آثاری برای پیوستن
به جامعه‌ی باسوادان دارد. رشد فزاینده‌ی غلط‌نویسی و بدخطی در تمام سطوح تحصیلی و کج فهمی‌ها و
بدفهمی‌های حاصل از متون سرشار از غلط‌های املائی باعث شده تا کارشناسان، معلمان و اولیا نگرانی‌های
زیادی نسبت به این موضوع داشته باشند. این جاست که اهمیت درس املا معلوم و ضرورت بها دادن به آن از
ابتدای آموزش نمایان می‌شود.

دانش‌آموزی که یاد می‌گیرد تا درست بنویسد در نوشتن نیز مهارت پیدا کرده، نسبت به سایر هم‌سالانش در
وضعیت مناسب‌تری قرار می‌گیرد. او می‌تواند از نوشتن متون درسی لذت ببرد و ارتباط با دیگران از طریق دست
نوشته‌هایش برایش بسیار جذاب و رضایت‌بخش خواهد بود. امید است با اهمیت دادن به این درس در حقیقت
نخستین گام آموزش را درست برداریم تا در آینده نوباوگان ما آینده‌سازانی اثر گذار و کارآمد باشند.

در این کتاب نظرات کارشناسی جناب آقای محمدرضا سنگری کارشناس محترم سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی
وزارت آموزش و پرورش و مولف کتاب‌های درسی بخوانیم و بنویسیم، جناب آقای سید مصطفی طباطبایی مدرس
دانشگاه و کتاب جدیدالتالیف سوم دبستان، معلمان پایه سوم دبستان، کارشناسان آموزش ابتدایی و دیگر اساتید و
منابع مختلفی که در کتاب دیکته شب پایه اول و دوم از آن‌ها استفاده شده بود راهنمای مولف بوده لازم می‌دانم
از زحمات و راهنمایی‌های این بزرگواران تشکر و قدردانی نمایم.

اولیا و مربیان گرامی:

این کتاب با توجه به برنامه درسی و بر اساس مطالب پیش‌بینی شده در راهنمای تدریس کتاب مهارت‌های خواننداری و نوشتاری پایه‌ی سوم دبستان در زمینه‌ی املانویسی جهت کمک به اولیای گرامی طراحی و تألیف شده است. در این کتاب علاوه بر توجه به مطالب و روش‌های املانویسی، آموزش درک مطلب و مهارت‌های خواندن نیز مورد توجه قرار گرفته است.

متن‌ها: در کتابی که پیش روی شماست تقریباً برای تمام دروس دو نوع متن املا انتخاب شده است.

الف) متن املای یک که شامل خلاصه‌ی درس و کلمه‌های مهم هر درس کتاب خواننداری و نوشتاری می‌باشد. **ب) متن املای دو** که با استفاده از داستان‌های کلیده و دمنه، جوامع الحکایات، قابوس‌نامه و ... طراحی شده است. این داستان‌ها که بر گرفته از ادبیات کهن می‌باشد با توجه به دستاوردهای آزمون بین‌المللی پرلز (توضیح در صفحه ۲۴) از کلمه‌های جدید که دارای بار املایی بوده و ملموس‌تر می‌باشند، ساخته شده و در قالب متن‌هایی متنوع، جذاب و آموزنده با اهداف تربیتی و آموزشی تلاش می‌کند تا علاوه بر جذاب‌تر شدن درس املا و ایجاد انگیزه در دانش‌آموز به بالا رفتن مهارت‌های آنان در خواندن تمام دروس کمک کند.

در پایان هر متن نیز سؤال‌هایی بر اساس سطوح درک مطلب پرلز جهت ارزیابی از میزان درک متن آورده شده که باعث درک بیشتر دانش‌آموز از متن و کشف لایه‌های عمیق‌تر آن می‌گردد. این روش به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا از حفظ کردن مطالب پرهیز کنند و درصدد کشف شبکه‌های ارتباطی واژگان باشند. در پایان هر سؤال سطح آن که بیانگر سطوح درک مطلب پرلز می‌باشد مشخص شده است. (صفحه ۲۴)

کلمه‌ها و ترکیب‌ها:

بعد از هر درس کلمه‌هایی را مشاهده می‌کنید که با هدف افزایش دامنه‌ی واژگان دانش‌آموز طراحی شده است. لازم به توضیح است نباید دانش‌آموز را مجبور کنید تمام این کلمه‌ها را بنویسد. بهتر است کلمه‌های ملموس‌تر را انتخاب کرده و از آن‌ها به او املا بگویید.

جدول‌های ارزش‌یابی:

در درس‌هایی که حجم مطالب کتاب زیاد است پیش‌بینی شده که هر درس، در چند روز مورد ارزیابی قرار گیرد و با شماره‌هایی که کنار جمله‌ها قرار گرفته این ترتیب مشخص شده است. جدول‌های طراحی شده که جهت ارزیابی از آموخته‌های دانش‌آموز می‌باشد، مطابق با متن املاهای پیش‌بینی شده طراحی و برای هر املا، فضایی برای نوشتن توصیه معلم یا اولیا در نظر گرفته شده است.

برای ارزیابی کلی از عملکرد دانش‌آموز سه فرم پیشرفت تحصیلی طراحی شده که در سه نوبت تکمیل می‌گردد. فرم اول مختص آزمون سطح بوده که توسط آن می‌توان میزان آموخته‌های دانش‌آموز در وضعیت فعلی را مورد سنجش قرار داد. این فرم‌ها می‌تواند در طول ارزیابی نیز مورد استفاده قرار گیرد. فرم دوم ارزیابی میانی است و فرم سوم بیان‌کننده‌ی میزان پیشرفت دانش‌آموز در طول سال تحصیلی است.

روش کار

- ۱- در گفتن املا به وضعیت روحی و روانی و حتی جسمی دانش آموز توجه نموده و زمان مناسبی را برای این کار انتخاب کنید. مقدار و کمیت املا نیز باید تابع همین وضعیت جسمی و روانی باشد.
- ۲- قبل از شروع املا، متن املائی مورد نظر در هر درس در اختیار دانش آموز قرار گیرد تا ابتدا با شکل نوشتاری کلمه و جمله‌ها آشنا شود.
- ۳- سپس از جمله‌ها و کلمه‌های خارج از کتاب املا گفته شود تا آموخته‌های کودک مورد ارزیابی قرار گیرد.
- ۴- در ارزیابی از کلمه‌های خارج از کتاب اصرار نکنید، چرا که اصرار بیش از حد باعث دل‌زدگی و نفرت از املا خواهد شد.
- ۵- از گفتن املائی طولانی پرهیز نمایید. لازم نیست یک درس کامل و در یک زمان مورد ارزیابی قرار گیرد. اما به تدریج و آگاهانه می‌توان آرام و نرم بر مقدار املا افزود ولی باید دقت کرد که این امر از حد تعادل نگذرد.
- ۶- بهتر است متن املا پس از خواندن یک بار دیگر گفته شود.
- ۷- از گفتن کلمه به کلمه حتی المقدور پرهیز شود. املا به صورت جمله گفته شود و اگر جمله‌ها طولانی است به شکل ترکیب گفته شود. وضعیت عاطفی و رابطه‌ی صمیمی در هنگام املا گفتن فراموش نشود.
- ۸- اهمیت درس املا را برای دانش آموزان روشن نمایید تا بدانند در صورت عادت به غلط‌نویسی در آینده در جامعه با مشکلات فراوانی روبه‌رو شده و دیگران علم آن‌ها را زیر سؤال خواهند برد.
- ۹- تنوع در اجرای درس املا را مد نظر قرار دهید.
- الف) متن‌ها زیبا و دارای معانی جذابی باشد. متن‌های پر محتوا علاوه بر ایجاد انگیزه باعث دستیابی به اهداف آموزشی و تربیتی می‌گردد. بهتر است متن‌ها جنبه‌ی روایی و داستان گونه داشته باشند.
- ب) قرائت با احساس و صحیح متن می‌تواند علاوه بر آموزش تلفظ اصولی و تصحیح زبان گفتار، دانش‌آموز را با معانی درست جملات و کاربرد کلمه در جمله آشنا سازد.
- ج) املا به صورت گروهی اجرا شود تا دانش‌آموزان و افراد دیگر خانواده نیز در املا نویسی و تصحیح آن مشارکت داشته باشند. صبورى در هنگام املا گفتن و نوشتن دانش آموز فراموش نشود.
- د) متن املا با خط تحریری نوشته شود تا علاوه بر آموزش مباحث عملی قسمتی از مباحث نظری املا نویسی نیز مورد توجه قرار گیرد. چرا که در آموزش خط تحریری، دانش آموز با ویژگی‌ها و ضوابط خط فارسی آشنا می‌شود. به‌خوانا و زیبانویسی هم توجه شود.
- هـ) املائی دانش‌آموزان را سریع تصحیح و نتیجه را اعلام نمایید. مناسب است ارزش‌گذاری متن بر اساس کلمه‌های درست دانش‌آموزان باشد. از ارزش‌گذاری بر اساس نمره پرهیزید و با کلمه‌های خیلی خوب، خوب، است و ... دانش آموز را در جهت اصلاح غلط‌های املائی هدایت نمایید.

نکاتی درباره‌ی ارزش‌یابی و مشاهده‌ی روند پیشرفت دانش‌آموز براساس ارزش‌یابی کیفی توصیفی

ارزش‌یابی کیفی توصیفی که جایگزین ارزش‌یابی کمی شده است، در حقیقت ابزاری است در خدمت یادگیری و برای تشخیص ضعف‌ها، قوت‌ها و بهبود و اصلاح آن.

در این ارزش‌یابی به معلم فرصت داده می‌شود تا تغییرات مطلوبی در روند فعالیت‌های خود در راستای تحقق اهداف و انتظارات آموزشی به عمل آورد. حال با توجه به این موضوع به جای این که تکلیفی به دانش‌آموز بدهیم و بر اساس نتیجه‌ی کارش موفقیتش را اندازه‌گیری کنیم، بهتر است در زمان انجام تکلیف، شاهد رفتارش باشیم و به مشکلات و ضعف‌هایش پی‌ببریم و برای اصلاح آن به او کمک کنیم.

والدین همواره در پی ارزیابی عملکرد فرزندانشان هستند، اما باید توجه داشت که داوری بدون آگاهی باعث آسیب رساندن به فرزند می‌شود. لذا مشارکت والدین در ارزیابی عملکرد دانش‌آموز بسیار حساس است. حال با توجه به ضرورت مداخله‌ی والدین که به واقع حق و تکلیف آن‌هاست معلم باید جهت جلب مشارکت والدین برنامه‌ای تنظیم کند که طی آن اولیا نیز در روند آموزش و ارزش‌یابی به معلم کمک کنند.

ویژگی‌های ارزش‌یابی کیفی توصیفی

ارزش‌یابی کیفی توصیفی که هدف آن ارزش‌یابی برای یادگیری بهتر و ایجاد آرامش و امنیت خاطر برای دانش‌آموز در فرآیند یادگیری است دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:

۱ - تغییر تاکید از ارزش‌یابی پایانی به ارزش‌یابی تکوینی

۲ - تغییر مقیاس کمی به کیفی (تغییر مقیاس فاصله‌ای صفر تا بیست)

۳ - تنوع بخشی به ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات

۴ - تغییر در ساختار کارنامه

۵ - تغییر در مرجع تصمیم‌گیری درباره ارتقای دانش‌آموز

در ارزش‌یابی سنتی تاکید بر امتحان محوری، نمره‌مداری (بیست‌گرایی) و نتیجه‌مداری بوده و این تاکید باعث ایجاد اضطراب، تشدید رقابت‌های ناسالم، ایجاد نگرش منفی نسبت به درس و مدرسه، ایجاد تقلب و عدم شکوفایی خلاقیت و ... می‌شد. حال آن‌که در ارزش‌یابی توصیفی مقیاس کمی نمره (۲۰-۰) به مقیاس کیفی (ترتیبی) تغییر کرده تا کمتر ایجاد رقابت نماید و انعطاف‌پذیری بیشتری داشته باشد. معلم با توجه به توصیه‌های با معنا و موثر می‌تواند دانش‌آموز را در جهت شناخت وضعیت پیشرفت یادگیری خود قرار داده با راهنمایی‌های موثر باعث پیشرفت او گردد.

ابزارهای جمع آوری اطلاعات :

در این نوع ارزش یابی، آزمون های مداد کاغذی (کتبی)، ابزارهای مشاهده، تکالیف درسی و آزمون های عملکردی، خودسنجی و هم سال سنجی و ... از ابزارهای جمع آوری اطلاعات می باشد. باید توجه داشت به دلیل این که عملکرد دانش آموز باید به صورت نامحسوس و در شرایط عادی مورد بررسی قرار گیرد، این روش و ابزارهای آن، یکی از مفیدترین روش ها جهت ارزش یابی به شمار می آیند. این ابزارها قضاوت و داوری را واقعی و منصفانه تر می کنند. در تحلیل و تفسیر داوری از عملکرد دانش آموز چند نکته ی مهم ۱- بررسی ضعف ها و خطاهای مکرر و برجسته ۲- بررسی قوت ها و توانایی ها ۳- بررسی دلایل ضعف ها ۴- داوری درباره ی عملکرد تحصیلی (تلاش پیشرفت و نتیجه) مورد توجه قرار می گیرد. منظور از تلاش، کوشش های فردی دانش آموز برای تحقق اهداف و انتظارات آموزشی و منظور از پیشرفت تغییرات حاصل از این کوشش ها و نتیجه، میزان تحقق انتظارات می باشد. حال با توجه به هدف از داوری که سنجش عملکرد تحصیلی دانش آموز در تغییر از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب می باشد انتظارات آموزشی و مقیاس باید مشخص شود. (یعنی باید وضعیت مطلوب و ابزار اندازه گیری آن مشخص شود). در نظام ارزش یابی سنتی، نمره (۲۰-۰) معیار سنجش بود که در حال حاضر برای مقیاس کیفی از عبارت های دیگری مانند خیلی خوب، خوب، قابل قبول و نیازمند تلاش بیشتر استفاده می شود.

برای آگاهی اولیا و معلمان محترم شرحی ساده از این عبارات بیان می شود:

دانش آموز زمانی در حد انتظار ما بوده و یا عملکرد خیلی خوبی دارد که در بررسی و مشاهدات به عمل آمده تلاش و پیشرفت او مشاهده شده، نتیجه ی فعالیت هایش کامل و فاقد اشتباه بوده یا کمترین اشتباه را داشته باشد. دانش آموزی که عملکرد خوبی دارد باید در حدی باشد که انتظارات آموزشی درس مورد ارزیابی را نسبتاً برآورده ساخته و ضعف های جدی که ناشی از عدم درک و آگاهی از درس باشد در عملکردش مشاهده نشود. عملکرد دانش آموزی قابل قبول است که انتظارات را تا حدی برآورده ساخته کمابیش ضعف هایی نه چندان جدی در عملکردش مشاهده شود.

وقتی در عملکرد دانش آموز ضعف های جدی و اشتباهات زیاد و تکراری مشاهده شد واضح است که او نیازمند تلاش بیشتر در تحقق انتظارات درس می باشد. معلم پس از شناسایی ضعف ها و کاستی های موجود در روند یادگیری دانش آموز بر اساس ارزیابی های انجام شده با توصیه های لازم نسبت به رفع آن ها اقدام می نماید. این توصیه ها باید هدفمند بوده در راستای اصلاح ضعف و یا بهبود توانایی های خاص در نظر گرفته شود. معلم می تواند با توجه به سطح علایق و توانایی دانش آموز فعالیت هایی متناسب برایش در نظر بگیرد و سپس روند اصلاح و بهبود عملکرد را مورد بررسی قرار دهد.